

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГІРНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КРИВОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

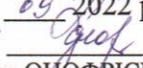
Директор ВСП «ГФК КНУ»

Олександр ПОСОХОВ

09 2022 р.

**ПРОГРАМА
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ**

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітньо-професійна програма	Економіка підприємства

Розглянуто і схвалено на
засіданні циклової комісії
економічно-будівельних дисциплін
Протокол № 1 від «01» 09 2022 р.
Голова циклової комісії
Наталія ОНОФРІЄНКО

Кривий Ріг 2022

Зміст

Передмова	3
Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти	4
Програма навчальної дисципліни «Планування та організація діяльності підприємства»	7
Програма навчальної дисципліни «Економічний аналіз»	9
Програма навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці»	12
Програма навчальної дисципліни «Фінансовий облік»	16
Програма навчальної дисципліни «Управління витратами»	19

Передмова

Метою кваліфікаційного іспиту зі спеціальності 051 Економіка для фахового молодшого бакалавра є перевірка теоретичної, компетентнісної та практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти; демонстрація знань за спеціальністю, навичок практичного застосування теоретичних знань, отриманих за час навчання через систематизацію й аналіз цих знань; демонстрація здатності методичного і практичного вирішення поставлених перед здобувачем конкретних завдань.

Кваліфікаційний іспит повинен визначати рівень засвоєння здобувачами освіти знань відповідно до вимог стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 051 Економіка.

Завдання кваліфікаційного іспиту зі спеціальності 051 Економіка для фахового молодшого бакалавра полягає у перевірці рівня сформованості таких компетентностей:

СК 1. Здатність ідентифікувати інформацію та усвідомлювати проблеми предметної області, базові засади функціонування сучасної економіки.

СК 2. Здатність обирати й застосовувати положення нормативно-правових актів для якісного виконання завдань та обов'язків професійної діяльності.

СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники суб'єктів господарювання.

СК 4. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання.

СК 5. Здатність планувати діяльність суб'єктів господарювання в умовах мінливого середовища.

СК 6. Здатність вирішувати професійні завдання з організації діяльності окремих підрозділів суб'єктів господарювання.

СК 7. Здатність виконувати завдання, пов'язані з функціонуванням системи управління суб'єктів господарювання.

СК 8. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів.

СК 9. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів господарювання.

СК 10. Здатність виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх розв'язання під час аналізу конкретних ситуацій економічного характеру.

Кваліфікаційний іспит для здобувачів фахової передвищої освіти проводиться після завершення теоретичного навчання та практичної підготовки. Терміни проведення кваліфікаційного іспиту визначаються графіком освітнього процесу.

До складання кваліфікаційного іспиту допускаються здобувачі фахової передвищої освіти, які виконали усі вимоги навчального плану і освітньо-професійної програми підготовки.

Кваліфікаційний іспит проводиться як комплексна перевірка знань здобувачів освіти з навчальних дисциплін:

1. Планування та організація діяльності підприємства
2. Економічний аналіз
3. Економіка і нормування праці
4. Управління витратами
5. Фінансовий облік

У виняткових випадках, передбачених законодавством України (під час дії правового режиму воєнного стану в Україні, карантинних заходів на всій території України чи окремих її частинах, тощо) атестація може проводитись у дистанційному режимі з використанням технологій дистанційного навчання через мережу Інтернет засобами системи управління навчанням (LMS) або інших інструментів синхронної чи асинхронної комунікації, зокрема систем проведення відеоконференцій, із забезпеченням надійної ідентифікації здобувачів освіти та не допущення проявів академічної недоброчесності, зокрема плагіату тощо.

Кожен учасник освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Забезпечення академічної доброчесності в системі фахової передвищої освіти здійснюється відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», ст. 26 Закону України «Про фахову передвищу освіту», з урахуванням особливостей, визначених цими Законами, Положення про академічну доброчесність ВСП «Гірничий фаховий коледж КНУ».

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти

Відповідно до положення «Про організацію освітнього процесу у ВСП «Гірничий фаховий коледж КНУ», введеного в дію наказом директора коледжу від 31.08.2023р. № 202, оцінювання результатів навчання здобувачів освіти при проведенні атестації здійснюється за 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Білету до кваліфікаційного іспиту складаються з:

- теоретичної частини (55 тестових завдань);
- практичної частини (розв'язання комплексного практичного завдання).

За виконання тестових завдань і комплексного практичного завдання виставляється єдина оцінка.

Критерії оцінювання знань, вмінь і навичок здобувачів освіти під час кваліфікаційного іспиту встановлюються окремо для теоретичної частини (тестовий контроль) і практичної частини (комплексне практичне завдання).

Оцінювання знань, вмінь і навичок здобувачів освіти під час кваліфікаційного іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою: для теоретичної частини максимальна кількість балів становить 55 балів, для практичної частини (комплексного практичного завдання) максимальна кількість балів становить 45 балів.

Оцінювання якості виконання тестових завдань здійснюється за допомогою коефіцієнту засвоєння:

$$K = N/P,$$

де N – правильно виконанні відповіді;

P – загальна кількість відповідей.

Критеріями визначення оцінок приймається:

«відмінно» - $K \geq 0,9$;

«добре» - $K = 0,74 \dots 0,89$;

«задовільно» - $K = 0,60 \dots 0,73$

«незадовільно» - $K \leq 0,59$.

Для визначення кількості балів, отриманих за теоретичну частину (тестовий контроль), коефіцієнт засвоєння множиться на максимальну кількість балів (55).

Практична частина передбачає виконання комплексного практичного завдання та застосування спеціальних компетентностей, набутих здобувачами освіти в процесі навчання зі спеціальності Економіка за освітньо-професійною програмою «Економіка підприємства».

Оцінювання якості виконання здобувачами освіти практичного завдання (розв'язання комплексної ситуаційної задачі) здійснюється за 45-бальною шкалою:

- здобувач освіти проводить всі розрахунки грамотно, чітко, послідовно; виявляє глибоке розуміння засвоєного матеріалу; демонструє вміння аналізувати економічну, фінансову та бухгалтерську звітність; виявляє вміння творчого застосування набутих теоретичних знань в процесі практичної діяльності; робить повні, змістовні узагальнення та висновки – до загальної кількості балів додається сума від 41 до 45 балів (відмінно);

- здобувач освіти добре засвоїв вивчений матеріал; виявляє вміння застосовувати його на достатньому рівні; правильно проводить розрахунки, проте допускає неточності при формулюванні термінів визначень; робить поверхневі висновки по виконаних операціях – до загальної кількості балів додається від 34 до 40 балів (добре);

- здобувач освіти виявляє середній рівень знань; не в повному обсязі володіє матеріалом; допускає помилки при проведенні розрахунків, при

розв'язуванні комплексних завдань, обчисленні економічних показників; відчуває труднощі при заповненні документів; не може зробити висновків до виконаних робіт – до загальної кількості балів додається від 27 до 33 балів (задовільно);

- здобувач освіти засвоїв матеріал на поверхневому рівні, не вміє проводити розрахунки економічних показників, не розуміє методики виконання розрахунків, не вміє заповнювати фінансову та бухгалтерську звітність – до загальної кількості балів додається 0-26 балів (незадовільно).

При виставленні кінцевої кількості балів враховуються загальні вимоги до виконання екзаменаційних завдань, що забезпечують максимальну оцінку:

- 1) здатність до застосування знань, їх диференціювання, інтеграції та уніфікації аналізу фактів, подій, прогнозу результатів;
- 2) правильність та повнота рішень;
- 3) грамотність, лаконізм і логічна послідовність викладу;
- 4) оформлення відповідно до чинних стандартів.

При виставленні узагальненої оцінки за комплексний іспит враховується сума балів за теоретичне і практичне завдання. На основі цього виводиться загальна кількість балів.

Загальна кількість балів переводиться Екзаменаційною комісією у загальноприйнятую національну систему оцінювання знань здобувачів освіти за шкалою:

Кількість балів	За шкалою ВСП «ГФК КНУ»	За національною шкалою
86 – 100	5	Відмінно
74 – 85	4	Добре
53 – 73	3	Задовільно
52 та менше	2	Незадовільно

Під час атестації у дистанційному режимі здобувач освіти повинен надати відповіді на 30 тестових завдань. Кожне завдання передбачає один правильний варіант відповіді. На виконання тестових завдань здобувачу відводиться 45 хвилин.

Критерії оцінювання тестових завдань:

«Відмінно» (5 балів) отримує здобувач освіти, який правильно вирішив більше, ніж 86 % із запропонованого набору тестових завдань.

«Добре» (4 бали) отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 85–74% із запропонованого набору тестових завдань.

«Задовільно» (3 бали) балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 73–53% із запропонованого набору тестових завдань.

«Незадовільно» (2 бали) отримує здобувач освіти, який правильно вирішив менше, ніж 52% із запропонованого набору тестових завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти під час атестації у дистанційному режимі:

Кількість балів	За шкалою ВСП «ГФК КНУ»	За національною шкалою
30-26	5	Відмінно
25-22	4	Добре
21-16	3	Задовільно
15 та менше	2	Незадовільно

Навчальна програма дисципліни «Планування та організація діяльності підприємства»

Тема 1. Сутність планування й особливості його здійснення на підприємстві

Планування, як наука. Предмет, об'єкти і методи дослідження.

Процес планування і вибір рішень, філософські концепції планування..

Планування як функція управління підприємством.

Методи та інструменти планових розрахунків.

Тема 2. Планування збуту продукції

Маркетингові дослідження як основа планування збуту продукції.
Планування збуту продукції

Тема 3. Виробнича програма підприємства

Визначення та структура виробничої програми підприємства

Державний контракт і державне замовлення, як складова виробничої програми підприємства. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному вираженні.

Тема 4. Оперативно-календарне планування та регулювання виробництва

Зміст і завдання оперативно-календарного планування. Ритмічність виробництва. Особливості оперативно-календарного планування на підприємствах одиничного, серійного та масового типів виробництва

Тема 5 Обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю

Види виробничої потужності, чинники, що її визначають, послідовність розрахунку. Методи розрахунку виробничої потужності. Визначення максимально можливого випуску продукції за наявної потужності. Система показників виробничої потужності

Тема 6. Планування матеріально-технічного забезпечення діяльності підприємства

Зміст планування МТЗ та послідовність його розробки. Планування потреби у матеріальних ресурсах. Запаси й регулювання їх розмірів. Особливості визначення потреби цехів у матеріальних ресурсах в різних типах виробництва

Тема 7. Планування персоналу й оплати праці

Планування персоналу. Суть, значення продуктивності праці. Планування продуктивності праці. Планування фонду оплати праці

Тема 8. Планування витрат

Мета і завдання розробки плану собівартості продукції. Класифікація витрат та групування витрат за економічними елементами. Складання зведеного кошторису витрат на виробництво та планової (нормативної) калькуляції

Тема 9. Планування фінансів

Зміст фінансового плану. Доходи, витрати. Кредитний план. Грошові потоки

Тема 10. Організаційні основи виробництва

Поняття виробничої діяльності та її основні елементи. Сутність організації виробництва. Взаємозв'язок технології та організації виробництва

Тема 11. Виробничий процес і організаційні типи виробництва

Технологія і виробничий процес. Принципи раціональної організації виробничого процесу. Планування виробничого процесу. Організаційні типи виробництва

Тема 12. Організація виробництва в часі та просторі

Просторові зв'язки у виробничому процесі. Виробнича структура та її види. Просторове розташування підприємства. Виробничий цикл

Тема 13. Методи організації виробництва

Методологія організації виробництва. Класифікація методів виробництва

Тема 14. Організація потокового та автоматизованого виробництва

Потокове виробництво. Автоматизоване виробництво

Тема 15. Організація трудових процесів і робочих місць

Трудовий і робочі процеси. Організація праці та її форми

Проектування організації робочих місць. Організація та обслуговування робочих місць

Тема 16. Організація обслуговування виробничого процесу

Транспортне обслуговування. Матеріальне обслуговування виробництва
Показники обсягів робіт на стадіях технічної підготовки виробництва

Тема 17. Організаційно-виробниче забезпечення конкурентоспроможності продукції

Якість продукції (послуг). Контроль якості та випробування продукції
Міжнародні системи управління якістю продукції.
Конкурентоспроможність продукції. Міжнародні системи сертифікації

Тема 18. Комплексна підготовка виробництва нової продукції

Система створення та освоєння нової продукції. Організація науково-технічних досліджень і конструкторської підготовки виробництва. Проектно-конструкторська підготовка виробництва. Технологічна та екологічна підготовка виробництва

Рекомендовані джерела інформації

1. Михалюк Н.І. Планування діяльності підприємств: навч. посіб./Н.І.Михалюк. – К. : Ліра-К, 2015. – 620 с.
2. Пономаренко П.І. Планування і контроль на гірничому підприємстві: навч. посіб./П.І. Пономаренко, О.М. Чоха, Т.В. Герасименко. – Д.: Національний гірничий університет, 2013. – 139 с
3. Планування діяльності підприємства: Конспект лекцій /укладач Т.В.Клименко . – Лозова: 2017. – 70 с.
4. Швайка Л. А. Планування діяльності підприємства / Л. А. Швайка. –К.: Ліра-К, 2014. – 268 с.
5. Ястремська О. М. Планування діяльності підприємства : навчальний посібник / О. М. Ястремська, К. В. Яковенко, О. О. Ястремська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 172 с

Навчальна програма дисципліни

«Економічний аналіз»

Тема 1. Предмет і види економічного аналізу

Сутність економічного аналізу та його роль в умовах перехідного періоду до ринкових умов. Основні етапи розвитку курсу «Економічний аналіз».

Предмет, зміст, завдання та основні категорії економічного аналізу. Фактори та резерви виробництва. Види й напрями економічного аналізу. Зв'язок економічного аналізу з іншими науками і навчальними дисциплінами.

Тема 2. Методичні прийоми економічного аналізу

Метод економічного аналізу діяльності суб'єктів господарювання. Особливості методу економічного аналізу. Система показників, їх класифікація та вимірювання. Вимоги до системи економічних показників.

Класифікація методів та прийомів економічного аналізу. Сутність моделювання господарських операцій. Етапи моделювання господарських операцій.

Тема 3. Методика факторного аналізу

Стандартні прийоми дослідження в економічному аналізі. Традиційні методи в економічному аналізі. Економіко-математичні методи в економічному аналізі. Кількісну оцінку взаємозв'язків. Типи детермінованих моделей чинників. Основне призначення детермінованого аналізу чинника. Прийоми моделюванні детермінованих систем чинників. Методи детермінованого (функціонального) аналізу.

Тема 4. Інформаційна база та організація економічного аналізу

Організаційно-інформаційна модель економічного аналізу – суб'єкти та об'єкти аналізу, система показників, джерела інформації, методи її обробки, методи узагальнення та систематизації інформації, прийняття управлінських рішень та контроль за якістю їх виконання.

Тема 5. Аналіз виробництва та реалізації продукції підприємства.

Значення показника обсягу реалізації для підприємства в сучасних умовах господарювання. Основні засади маркетингової політики підприємства. Аналіз виконання плану з реалізації продукції. Обсяги виробництва, відвантаження і реалізації та визначення основних причин можливих розходжень.

Тема 6. Аналіз ресурсозабезпечення підприємства та оцінка ефективності використання ресурсів

Аналіз стану використання трудових ресурсів. Аналіз стану забезпеченості підприємства трудовими ресурсами. Аналіз використання робочого часу. Аналіз продуктивності праці. Аналіз впливу трудових факторів на обсяг товарної продукції.

Тема 7. Аналіз витрат на виробництво продукції

Показники, завдання й джерела інформації. Оцінка виконання плану собівартості. Аналіз витрат за елементами і статтями. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на оплату праці. Витрати на обслуговування виробництва та управління.

Тема 8. Аналіз фінансових результатів підприємства.

Значення, завдання та інформація для проведення аналізу. Аналіз балансового прибутку. Аналіз прибутку від реалізації товарної продукції. Аналіз інших прибутків і збитків. Аналіз рентабельності. Аналіз рентабельності підприємства. Резерви зростання прибутку підприємства.

Тема 9. Аналітичне обґрунтування виробничої програми та оцінювання її виконання

План виробництва. Обсяг випуску продукції в плановому періоді відповідної номенклатури, асортименту та встановленої якості згідно з планом продажу в натуральному та вартісному вираженнях. Виробнича програма.

Основним завданням плану є створення на стадії виробництва передумов для одержання максимального прибутку внаслідок оптимального обсягу випуску продукції при найкращому використанні виробничих ресурсів.

Вимірники плану. Планування виробничої програми в натуральному вираженні. Номенклатура, асортимент і обсяг поставок.

Тема 10. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань

Основна задача аналізу об'ємів виробництва і продажів продукції.

Узагальнюючі показники об'єму і реалізації продукції.

Структура продукції, вплив структури на економічні показники діяльності підприємства.

Причини які викликають зміну в структурі і асортименті продукції, що випускається.

Показники, які характеризують якість продукції, що випускається.

Рекомендовані джерела інформації

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку: Затв. наказами Міністерства України, 1999-2001.
2. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. - К.:КДТЕУ, - 2000 .
3. Бутинець Ф.Ф., Мних Е.В., Олійник О.В. Економічний аналіз. - Житомир: ПГ «Рута», 2000.
- 4.Елейко Я. Основи фінансового аналізу. - Львів: ЛБИ НБУ, 2000.

5.Економічний аналіз: Навч. Посіб./ За ред. акад. НАНУ проф.М.Г. Чумаченка. - К.: КНЕУ, 2001.

6. Пархоменко В.М., Баранцев П.П. Реформування бухгалтерського обліку в Україні. План рахунків Положення(стандарти) бухгалтерського обліку - Луганськ, 2000.

Програма навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці»

Тема 1. Методологічні основи економіки і нормування праці

Предмет, мета та завдання дисципліни, її зв'язок з іншими дисциплінами. Місце і значення курсу серед дисциплін фундаментальної підготовки спеціалістів. Наукові основи курсу.

Праця, як предмет наукового – економічного дослідження та провідний чинник виробництва. Роль праці в розвитку людини і суспільства. Кількісні і якісні характеристики праці. Функції праці. Класифікація видів праці.

Тема 2. Населення та трудові ресурси суспільства

Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ. Характеристика населення, кількісні та якісні показники.

Поняття про трудові ресурси, їх роль і місце в економіці України. Стан і структура трудових ресурсів. Умови та чинники підвищення ефективності використання трудових ресурсів суспільства

Відтворення населення і ресурсів для праці. Відтворення населення. Типи відтворення населення (традиційний і сучасний). Режими відтворення населення (розширене, просте, звужене). Відтворення ресурсів для праці. Типи відтворення. Показники природного і механічного руху населення. Суть, види, форми і причини міграції.

Тема 3. Трудовий потенціал суспільства

Поняття та соціально-економічна сутність трудового потенціалу. Співвідношення категорії «трудові ресурси», «трудовий потенціал», «робоча сила» та «людський капітал». Структура трудового потенціалу суспільства. Взаємозалежність між населенням та ресурсами праці. Розподіл і використання трудового потенціалу суспільства.

Тема 4. Ринок праці в економічній системі

Ринок праці в економічній системі. Поняття ринку праці, його елементи і функції. Інфраструктура ринку праці. Сегментація ринку праці. Регулювання ринку праці.

Тема 5. Зайнятість як елемент соціально-економічної політики

Соціально-економічна суть зайнятості. Види зайнятості залежно від тривалості й режиму зайнятості (повна, неповна, часткова, прихована, сезонна, маятникова), залежно від сфери прикладання праці (основна, додаткова, нестандартна, самозайнятість), за критерієм реєстрації трудової діяльності (зареєстрована, неформальна, тіньова, кримінальна).

Проблеми та методи регулювання зайнятості населення. Програми сприяння зайнятості.

Аналіз наявних проблем та пошук оптимальних рішень щодо раціонального застосування і підтримки розвитку нестандартних форм зайнятості в Україні, зокрема аутсорсингу і фрілансу.

Тема 6. Безробіття як економічна категорія

Безробіття, його показники і види. Причини виникнення безробіття. Статус безробітного. Соціальний захист безробітних. Основні напрями щодо запобігання розширенню безробіття та зростання зайнятості.

Тема 7. Регулювання організаційно – економічних відносин в організації.

Сутність і значення організації праці. Поняття організації праці. Мета та основні напрями організації праці. Форми організації праці на підприємстві.

Робочий день, робочий час, режим роботи. Законодавче регулювання робочого часу і часу відпочинку. Типові режими праці і відпочинку.

Гнучкі режими роботи. Повний і неповний робочий день. Змінність роботи. Методика розроблення графіків змінності.

Тема 8. Організація праці на робочому місці.

Поняття робочого місця, робочої зони. Класифікація робочих місць. Вимоги до організації робочих місць. Спеціалізація і оснащення робочих місць. Обслуговування робочих місць.

Особливості організації робочих місць керівників, спеціалістів, робітників.

Умови праці і фактори їх формування. Умови праці. Фактори, що визначають умови праці на виробництві та їх значення для здоров'я і працездатності людини. Охорона і безпека праці. Дисципліна праці. Удосконалення умов праці.

Тема 9. Сутність, значення й об'єкти нормування праці.

Значення і задачі технічного нормування праці. Функції нормування праці. Мета та завдання нормування праці. Склад робіт при нормуванні праці. Принципи нормування праці. Об'єкти нормування праці. Методи нормування

праці. Сумарні методи нормування праці. Аналітичні методи нормування праці. Фактори впливу на вибір методів нормування праці.

Тема 10. Аналіз трудового процесу і витрат робочого часу

Цілі та завдання аналізу трудового процесу. Поняття трудового процесу. Мета та завдання проектування трудового процесу. Структура формування трудового процесу. Робочий час, його склад і структура. Класифікація витрат робочого часу. Баланс робочого часу. Структура часу використання устаткування.

Тема 11. Методи вивчення ефективності використання робочого часу.

Фотографія робочого часу, її види зміст і особливості призначення. Організація проведення хронометражних робіт. Групова та бригадна фотографія робочого часу, самофотографія. Фотографія часу використання устаткування. Хронометраж, його призначення і види. Організація проведення хронометражних спостережень. Фотохронометраж та його використання.

Тема 12. Нормативи і норми затрат праці

Призначення нормативів праці. Класифікація нормативів праці. Методи створення нормативів праці. Загальна характеристика норм праці. Класифікація норм праці за різними ознаками. Чинники, що впливають на величину норм. Вимоги, яким мають відповідати норми затрат праці.

Тема 13. Організація роботи з нормування праці на гірничорудному підприємстві.

Організація служб з нормування праці. Організаційні форми управління процесами нормування праці. Сучасний науковий підхід до організації нормування праці. Аналіз стану та рівня нормування праці. Різновиди аналізу: оперативний, цільовий і вибіркова перевірка конкретних норм. Аналіз якості чинних норм затрат праці.

Тема 14. Нормування праці основних і допоміжних робітників.

Нормування праці основних робітників. Нормування праці допоміжних робітників. Розрахунок комплексної норми виробітку.

Тема 15. Тарифне нормування заробітної плати

Сутність, функції та принципи організації заробітної плати. Структура заробітної плати. Види заробітної плати. Принципи та складові елементи організації заробітної плати. Державне регулювання заробітної плати.

Тарифна система оплати праці та її призначення. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників і його застосування. Тарифні сітки, їх роль в організації заробітної плати. Тарифні ставки працівників. Посадові оклади. Довідники кваліфікаційних характеристик працівників. Оплата праці керівників, спеціалістів, службовців.

Тема 16. Системи винагороди за працю

Форми і системи оплати праці. Відрядна форма оплати праці. Погодинна форма оплати праці. Оплата праці в бригадах.

Організація преміювання працівників. Доплати та надбавки до заробітної плати: сутність і класифікація.

Сучасні тенденції у застосуванні форм і систем оплати праці. Гнучкий тариф (сфера застосування, переваги), безтарифна система оплати праці, непрямі методи мотивації.

Тема 17. Продуктивність та ефективність праці

Поняття ефективності праці. Соціальне та економічне значення її підвищення. Продуктивність праці як економічна категорія. Значення продуктивності. Показники і методи вимірювання продуктивності праці.

Тема 18. Фактори і резерви підвищення продуктивності праці.

Поняття і сутність факторів продуктивності. Фактори продуктивності праці. Резерви підвищення продуктивності праці. Програми управління продуктивністю праці

Тема 19. Аналіз і планування праці на підприємстві

Сутність і значення планування трудових показників. Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів, завдання їх планування. Аспекти аналізу трудових показників. Види планів з праці. Показники праці як складова бізнес-плану.

Аналіз і планування продуктивності праці. Сутність планування продуктивності; планування середньорічного виробітку на одного робітника; планування трудомісткості; планування продуктивності праці за факторами.

Тема 20. Аналіз і планування чисельності персоналу та витрат на оплату праці

Аналіз і планування чисельності персоналу. Цілі та завдання аналізу чисельності працівників; аналіз чисельності працюючих; аналіз руху робочої сили.

Аналіз і планування витрат на оплату праці. Планування фонду заробітної плати на підприємстві та середньої заробітної плати.

Тема 21. Планування соціального розвитку організації

Роль і місце соціального управління в плануванні та організації розвитку персоналу. Прогнозування і планування соціального розвитку персоналу в організації та поза виробництвом.

Удосконалення соціальної структури та професійно-кваліфікаційного складу працівників.

Тема 22. Соціальне партнерство

Суть і функції соціального партнерства в організації.

Система регулювання соціально-трудова відносин в організації, колективний договір.

Рекомендовані джерела інформації

Безпалько О.В., Березянюк Т.В., Бергер А.Д. та ін. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посіб. за заг. ред. О.В. Безпалько. К.: Кафедра, 2020. 310 с.

Безродна С. М. Економіка праці і соціально-трудова відносини: збірник тестів і практичних завдань для студентів економічних спеціальностей. Чернівці: ПФК «Технодрук», 2017. 70 с.

Ведерніков М.Д., Чернушкіна О.О. Нормування праці: навчальний посібник. — Львів: Новийсвіт-2000, 2012. — 372 с

Гришнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підруч. К.: Знання, 2011. 559 с.

Програма навчальної дисципліни «Фінансовий облік»

Тема 1. Основи побудови фінансового обліку

Поділ обліку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Види обліку залежно від потреб користувачів. Суть фінансового обліку, його завдання як носія інформації для забезпечення потреб користувачів. Стандартизація обліку, її суть та об'єктивна необхідність. Облікова політика підприємства, її зміст та призначення

Тема 2. Облік грошових коштів

Прядок зберігання грошей, здійснення та оформлення операції з готівкою. Поняття ліміту залишку грошей в касі, прядок його визначення. Касова книга, правила запису операцій до касової книги. Синтетичний облік касових операцій, облікові реєстри для обліку операцій з готівкою.

Тема 3. Облік дебіторської заборгованості

Визначення суті розрахункові відносини, що виникають в процесі господарської діяльності підприємства. Характеристика рахунку з обліку розрахунків з дебіторами, облікові реєстри для відображення розрахункових операцій. Особливості обліку розрахунків за виданими авансами, за нарахованими доходами та іншими дебіторами.

Поняття підзвітної особи та підзвітних сум; порядок видачі грошей під звіт. Складання звіту про використання коштів, виданих під звіт, термін його подання. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з підзвітними сумами в облікових реєстрах.

Тема 4. Облік основних засобів і нематеріальних активів.

Відображення в обліку надходження нематеріальних активів. Порядок нарахування амортизації нематеріальних активів. Відображення в обліку вибуття нематеріальних активів.

Тема 5. Облік поточних і довгострокових фінансових інвестицій

Суть інвестиційної діяльності підприємства. Характеристика рахунку з обліку довгострокових фінансових інвестицій. Облік акцій та інших інвестицій за участю в капіталі та без участі в капіталі.

Тема 6. Облік виробничих запасів

Умови визнання запасів активом, оцінка виробничих запасів. Документи з надходження та відпуску запасів. Організація обліку запасів на складах. Облік запасів в бухгалтерії підприємства в грошовому виразі. Методи оцінки вибуття запасів. Інвентаризація та переоцінка запасів. Облік розрахунків з постачальниками, порядок запису операцій за розрахунками з постачальниками до облікових реєстрів. Податковий кредит, його суть та порядок відображення в обліку .

Тема 7. Облік витрат виробництва і готової продукції.

Визначення необоротних активів; визнання та оцінка основних засобів. Аналітичний облік основних засобів, інвентарні картки;

Синтетичний облік основних засобів, реєстри обліку.

Поняття капітальних інвестицій, види вкладень інвестованих коштів. Характеристика рахунку з обліку капітальних інвестицій. Відображення в обліку надходження основних засобів в результаті будівництва та придбання основних засобів.

Тема 8. Облік коротко строкowych і довгострокових зобов'язань.

Суть інвестиційної діяльності підприємства. Характеристика рахунку з обліку довгострокових фінансових інвестицій. Облік акцій та інших інвестицій за участю в капіталі та без участі в капіталі.

Тема 9. Облік праці, її оплати і відрахування на соціальне страхування.

Поняття заробітної плати. Види та форми заробітної плати. Організації оплати праці. Тарифна система та системи оплати праці. Облік заробітної плати в системі рахунків. Облік особового складу та використання робочого часу. Види відпусток, тривалість та їх оплата. Обчислення середньої заробітної плати.

Тема 10. Облік доходів і фінансових результатів діяльності підприємства

Формування фінансових результатів згідно П(С)БО 3. Завдання, зміст та джерела аналізу фінансових результатів. Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів по видах діяльності підприємства за завданнями фінансової звітності. Факторний аналіз валового прибутку. Аналіз показників рентабельності.

Тема 11. Облік власного капіталу та забезпечення майбутніх витрат і платежів.

Суть витрат майбутніх періодів. Порядок обліку та розподілення витрат майбутніх періодів. Характеристика рахунку з обліку витрат майбутніх періодів, реєстри обліку.

Тема 12. Фінансова звітність підприємства

Суть амортизації та її призначення; методи нарахування амортизації; відомість нарахування амортизації. Синтетичний облік зносу (амортизації) основних засобів; Відображення в обліку вибуття основних засобів. Переоцінка основних засобів, її відображення в обліку.

Облік надходження малоцінних необоротних матеріальних активів; порядок відображення в обліку передачі у використання малоцінних необоротних матеріальних активів. Відображення в обліку списання малоцінних необоротних матеріальних активів.

Рекомендовані джерела інформації

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 23.05.2020.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 02.04.2020.

3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591. Дата оновлення: [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11).

4. Давидюк Т.В., Манойленко О.В., Ломаченко Т.І., Резніченко А.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

5. Крупка Я.Д. Фінансовий облік : підруч. / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь[та ін.]. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с. URL:

6. Теловата М.Т., Петраковська О.В. Фінасовий облік - 1 (у схемах і таблицях) Частина - 1: навч. посіб.; за заг. ред. М.Т. Теловатої - К.: Інтердрук, 2019. 217 с. Фінасовий облік - 1 (у схемах і таблицях) Частина - 1: навч. посіб./ [М.Т. Теловата, О.В. Петраковська]; за заг. ред. М.Т. Теловатої Київ: Інтердрук, 2019. 217 с.

7. Фнасовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюник, П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.

8. Шара Є. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навч. посіб. Центр навчальної літератури, 2018. 424 с.

Програма навчальної дисципліни «Управління витратами»

Тема 1. Сутнісна характеристика витрат

Поняття витрат та собівартості. Вплив витрат на результати діяльності підприємства. Класифікація витрат на підприємстві: інвестиційні (разові) та поточні витрати, сукупні (загальні) та на одиницю продукції, середні та граничні, елементи витрат за економічним змістом та калькуляційними статтями, прямі та непрямі, змінні та постійні, явні та неявні витрати. Структура витрат.

Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат

Особливості обчислення планових і фактичних витрат, його роль в управлінні підприємством та обґрунтуванні господарських рішень. Зміст і порядок розроблення плану витрат, його нормативна база. Собівартість продукції як база ціни та її нижня межа.. Залежність прибутку від рівня витрат. Особливості впливу змінних і постійних витрат на величину прибутку.

Тема 3. Управління витратами

Мета, завдання та сутність діяльності з управління витратами на підприємстві. Об'єкти і суб'єкти управління витратами. Функціональний, організаційний та мотиваційний аспекти системи управління витратами. Основні класифікаційні ознаки системи управління витратами: побудова плану облікових рахунків, групування витрат за замовленнями і за процесами, калькулювання за повними і неповними витратами. Практичне застосування інструментарію управління витратами у визначенні структури виробничої програми і ціноутворенні.

Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності

Значення диференціації витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності. Поняття центру відповідальності та вимоги до його формування. Класифікація центрів відповідальності за обсягом повноважень та відповідальності. Функціональний та територіальний аспекти формування центрів відповідальності. Формування центрів витрат. Складання кошторису витрат підрозділу підприємства. Основні методи розподілу витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів між підрозділами основного виробництва: прямого розподілу, взаємних послуг та системи рівнянь. Методи формування внутрішніх цін.

Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання.

Роль калькулювання в управлінні витратами. Об'єкти калькулювання на підприємстві. Види калькуляцій на промисловому підприємстві та їх призначення. Калькулювання за повними та неповними витратами. Специфіка калькулювання в одно продуктовому та багато продуктовому виробництві. Методики розподілу витрат: пропорційно основній зарплаті виробничих робітників та основі собівартості машино - години роботи. Методи прогнозного обчислення собівартості виробів на етапах їх розроблення.

Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів

Завдання контролю витрат. Загальна схема контролю витрат. Групування витрат для здійснення контролю. Види контролю за частотою та часом здійснення контрольних операцій. Контроль витрат за різними класифікаційними ознаками. Сутність механізму управління за відхиленнями. Застосування статистичних методів за вивчення відхилень. Специфіка контролю витрат у системі управління витратами «стандарт – кост».

Тема 7. Аналіз системи «витрати – випуск – прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо – маркетингових рішень

Мета та основні завдання аналізу витрат. Інформаційна база аналізу витрат на підприємстві. Аналіз виконання кошторису витрат. Аналіз собівартості за статтями калькуляції. Факторний аналіз собівартості продукції. Аналіз показників ефективності поточних та одноразових витрат підприємства. Рентабельність поточних витрат. Сутність аналізу системи «витрати – випуск – прибуток» (CVP). Показники CVP - аналізу. Сутність маржинального прибутку. Аналіз беззбитковості.

Тема 8. Методи цільового формування структурного аналізу та зниження витрат

Методика розподілу загально виробничих витрат пропорційно основній заробітній платі виробничих робітників. Методика розподілу витрат на утримання та експлуатацію машин й устаткування на основі собівартості машино-години роботи. Розподіл адміністративних витрат і витрат на збут у разі калькулювання за повними витратами. Методи визначення собівартості окремих продуктів у сукупному (комплексному) виробництві.

Тема 9. Адаптація операційної системи до зміни її завантаження за критерієм витрат

Поняття ефективності витрат підприємства. Фактори підвищення ефективності одноразових витрат.

Тема 10. Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів

Резерви скорочення поточних витрат підприємства. Сутність системи управління запасами. Транспортно – заготівельні витрати. Методи оцінювання запасів.

Рекомендовані джерела інформації

1. Грещак М.Г., Гордієнко В.М., Коцюба О.С., Лозовик Ю.М. Управління витратами: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2008. 264 с.
2. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посіб. Київ: Каравела, 2012. 216 с.
3. Захарченко Л.А., Жаданова Ю.О., Яцкевич І.В. Управління витратами: навч. посібник до практичних занять з курсу «Управління витратами». Одеса: ОНАЗ, 2009. 216 с.
4. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами та витратами: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 320 с.